

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU ÜZERİNE YAZILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN TEMATİK VE AĞ ANALİZİ

Arş. Gör. Mustafa Gökberk Ertan

Kapadokya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu
Yönetimi Bölümü

Nevşehir, Türkiye, gokberk.ertan@kapadokya.edu.tr , ORCID ID: 0000-0001-9484-4463

Öz

Bu araştırma, Türkiye’de kamu personel rejiminin temel normatif çerçevesini oluşturan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) üzerine hazırlanmış lisansüstü tezlerin tematik ve yapısal eğilimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada, 2009–2024 yılları arasında yayımlanmış ve erişime açık olan on bir lisansüstü tez, içerik çözümlemesi ve ağ analizi yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Tezler; tema dağılımları, anahtar kavramlar, atıf yapılan kanun maddeleri, yargı kararlarının yoğunluğu, anabilim dalları ve yıllara göre üretim eğilimleri ölçütleri üzerinden analiz edilmiştir. Bulgular, literatürde disiplin hukuku temasının belirgin biçimde baskın olduğunu ve kavramsal yoğunlaşmanın “disiplin”, “ceza”, “memur” ve “yargı” ekseninde şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca çalışmaların büyük ölçüde yüksek lisans düzeyinde ve kamu hukuku odaklı olduğu, yönetsel ve disiplinler arası yaklaşımların sınırlı kaldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, Genel Kamu Hukuku, Kamu Yönetimi, Ağ Analizi, İçerik Çözümlemesi

THEMATIC AND NETWORK ANALYSIS OF POSTGRADUATE THESES WRITTEN ON THE STATE EMPLOYEES LAW NO. 657

Abstract

This research aims to reveal the thematic and structural trends of postgraduate theses prepared on the Civil Servants Law No. 657 (DMK), which forms the basic normative framework of the public personnel regime in Turkey. The study examined eleven postgraduate theses published between 2009 and 2024 and available for access, using content analysis and network analysis methods. The theses were analyzed based on criteria such as theme distribution, key concepts, referenced law articles, density of court

decisions, and production trends by discipline and year. The findings show that the theme of disciplinary law is clearly dominant in the literature and that conceptual concentration is shaped around the axes of “discipline,” “punishment,” “civil servant,” and “judiciary.” It was also found that the studies are largely at the master's level and focused on public law, with limited administrative and interdisciplinary approaches.

Key Words: Law No. 657 on Civil Servants, General Public Law, Public Administration, Network Analysis, Content Analysis

1. Giriş

Kamu personel rejimi kamu yönetiminin hukuki, kurumsal ve yönetsel yapısını doğrudan etkileyen temel düzenlemelerden birini oluşturmaktadır (Nasi, 2011). Türkiye’de kamu görevlilerinin statüsü, hak ve yükümlülükleri, disiplin süreçleri ve mesleki güvenceleri büyük ölçüde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile düzenlenmiş olup bu kanun kamu hizmetlerinin sürekliliği, tarafsızlığı ve etkinliği açısından temel normatif dayanaklardan birini oluşturmaktadır (657 sayılı DMK, md. 6). Devlet Memurları Kanunu’nun geniş kapsamı ve uygulamadaki belirleyici rolü akademik araştırmalarda bu kanunun incelenmesine neden olmaktadır. Özellikle kamu hukuku ve kamu yönetimi alanlarında disiplin hukuku, liyakat ilkesi, memur statüsünün dönüşümü ve idarenin personel üzerindeki yetkilerinin sınırları sıkça tartışılan temaları oluşturmaktadır (Sumiar, 2024).

Uluslararası alanyazında da kamu personel sistemleri, kamu yönetimi reformları, yargısal denetim mekanizmaları, kamu görevlilerinin etik davranış ilkeleri ve performans esaslı istihdam modelleri çerçevesinde incelenmekte; kamu görevlisinin statüsünün kurumsal kapasite ile yönetim kültürü arasındaki ilişkiyi önemli ölçüde belirlediği vurgulanmaktadır (Pollitt ve Bouckaert, 2017). Bu bağlamda kamu personel rejimlerinin hukuki normlara ek olarak siyasi tarih, idari gelenekler, toplumsal beklentiler ve yönetsel dönüşüm süreçleriyle şekillendiği görülmektedir (Peters, 2003).

Uluslararası literatürde kamu personel sistemleri hem hukuki statü düzenlemeleri hem de yönetsel kapasite, liyakat ilkesi ve kamu hizmetinin etkinliği bağlamında da ele alınmaktadır. Kamu görevlilerinin statüsü, disiplin mekanizmaları, performans değerlendirme sistemleri ve kariyer yapıları kamu yönetimi araştırmalarında önemli bir inceleme alanı oluşturmaktadır (Rainey, 2014; Rosenbloom, Kravchuk ve Clerkin, 2015). Türkiye bağlamında ise kamu personel rejiminin temel normatif çerçevesi büyük ölçüde 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu tarafından belirlenmekte ve bu kanun kamu yönetiminin kurumsal işleyişi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Güler, 2015). Bu nedenle DMK üzerine yapılan akademik çalışmalar

hukuki düzenlemelerin analiz edilmesinin yanında kamu yönetimi sisteminin işleyişini anlamak bakımından da önemli bir literatür alanı oluşturmaktadır.

Türkiye’de DMK bağlamında üretilen lisansüstü çalışmaların özellikle son on yılda artış gösterdiği dikkat çekmektedir. 2016 sonrası dönemde kamu yönetimi ve kamu hukuku alanında yaşanan kurumsal yeniden yapılanma süreçleri, disiplin hükümlerinin uygulamada daha görünür hâle gelmesi, liyakat tartışmalarının yoğunlaşması ve kamu görevlileriyle ilgili yargı kararlarının artması, DMK çalışmalarına yönelen akademik ilgiyi önemli ölçüde artırmıştır. Bu eğilim Devlet Memurları Kanunu’nun yönetsel ve sosyal açıdan da derinlemesine tartışılmaya başlandığını göstermektedir.

Her ne kadar DMK üzerine içerik analizi, normatif inceleme veya belirli maddeler üzerinde odaklanan çalışmalar bulunsa da Türkiye’de bu alandaki lisansüstü tezleri bütüncül biçimde analiz eden bibliyometrik bir araştırma bulunmamaktadır. Mevcut çalışmalar çoğunlukla disiplin süreçleri, liyakat ve kariyer yapısı, memur güvencesi veya atama-usul konularına odaklanan tekil çözümlemelerden oluşmaktadır. Bu durum, DMK üzerine yapılan akademik üretimin yönelimlerini, tematik yoğunluğunu, yıllar içindeki gelişim seyrini, kullanılan kavramsal çerçeveleri ve hukuki referansların örüntülerini ortaya koyan kapsamlı bir incelemeye duyulan ihtiyacı artırmaktadır.

Bu araştırma tam da bu eksikliği gidermek üzere tasarlanmıştır. Araştırmada 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu üzerine hazırlanmış ve erişime açık olan on bir lisansüstü tez bibliyometrik tekniklerle incelenmiş; tezlerin yıllara, anabilim dallarına, danışman unvanlarına, temalarına, anahtar kelimelerine, kavramsal ilişkilerine, kanun maddesi atıflarına ve yargı kararı kullanım yoğunluğuna göre kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmiştir. Böylece DMK üzerine yürütülen akademik üretimin yapısı, eğilimleri ve tematik odakları bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konmaktadır. Araştırma hem mevcut literatüre çerçeve kazandırmakta hem de kamu hukuku ve kamu yönetimi alanlarında DMK’ya yönelik gelecekteki çalışmalar için geçerli bir ön-analitik zemin sunmaktadır.

2. Yöntem

2.1 Araştırmanın Tasarımı

Bu araştırma 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) üzerine hazırlanmış lisansüstü tezleri çok boyutlu bir bakış açısıyla incelemek amacıyla tasarlanmış nitel ağırlıklı bir bibliyometrik analizdir. Bibliyometrik yaklaşım da akademik üretimin nicel dağılımları, tematik yönelimleri ve kavramsal ilişkilerin nesnel göstergeler aracılığıyla görünür kılınması

hedeflenmektedir (Passas, 2024). Bu çerçevede araştırmada belge incelemesi, içerik analizi, frekans analizi, ağ analizi ve korelasyon temelli istatistiksel görselleştirme tekniklerinden yararlanılmıştır.

Bibliyometrik analiz yöntemi, akademik üretimin yapısını, tematik eğilimlerini ve kavramsal ilişkilerini sistematik biçimde incelemek amacıyla sosyal bilimlerde giderek daha yaygın biçimde kullanılmaktadır (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021). Bu yöntem, belirli bir araştırma alanında üretilen çalışmaların nicel dağılımlarını ve kavramsal örüntülerini ortaya koyarak literatürün gelişim yönünü analiz etmeye olanak sağlamaktadır.

Bu yönü ile hem betimsel (descriptive) hem de ilişkisel (relational) bibliyometrik yöntemler bir arada kullanılmış ve karma nitelikte bir araştırma deseni uygulanmıştır. Bu sayede tezlerin yıllara, anabilim dallarına, danışman unvanlarına ve tema–kavram ilişkilerine göre dağılımı tek boyutlu değil, birbirleriyle bağlantılı bir bütünlük içerisinde değerlendirilmiştir.

2.2 Veri Seti

Araştırmanın veri seti, 657 sayılı DMK üzerine hazırlanmış ve erişime açık on bir lisansüstü tezden oluşmaktadır. Bu tezler 2009–2024 yılları arasında yayımlanmış olup hem yüksek lisans hem doktora düzeyindeki çalışmaları kapsamaktadır. Veriler, PDF formatında elde edilmiş ve analiz edilmiştir. Tezlerin belirlenme sürecinde ilgili çalışmanın doğrudan 657 sayılı DMK’yı konu edinmesi, tezin tam metnine erişilebilir olması, tezin kamu hukuku, kamu yönetimi, siyaset bilimi veya ilgili disiplinlerde hazırlanmış bulunması, tezin içerik analizine elverişli nitelikte olması gibi kriterler belirlenmiştir. Bu ölçütleri karşılayan toplam 11 tez araştırma kapsamına alınmıştır.

2.3 Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci üç aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada araştırmaya dahil edilen her tez başlık, özet, giriş, yöntem, bulgular, sonuç bölümleri açısından taranmış; kullanılan kavramlar, anahtar kelimeler, çalışılan alt temalar, atıf yapılan kanun maddeleri, kullanılan yargı kararları gibi bileşenler kodlanarak veri setine dahil edilmiştir. İkinci aşamada tezlerde yer alan disiplin, liyakat, emeklilik, memur statüsü, soruşturma gibi temalar sıklık analizine tabi tutulmuştur. Kodlama: temalar, anahtar kelimeler, kanun maddeleri, yargısal karar sayıları ve yoğunluğu olmak üzere dört ana kategori altında yapılmıştır. Kodlanan verilerden frekans tabloları, korelasyon matrisi, ağ analizi verisi, tema–yıl eşleştirme matrisler oluşturulmuş ve bu veriler grafik üretimine hazır hale getirilmiştir.

2.4 Veri Analiz Yöntemleri

Araştırmanın analiz sürecinde aşağıdaki yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır.

2.4.1. Frekans Analizi

Anahtar kelimeler ve temalar arasındaki dağılımı belirlemek için kullanılmış; sonuçlar çubuk grafik ve ağ grafikleriyle görselleştirilmiştir.

2.4.2 Bibliyometrik Sınıflandırma

Tezlerin türü (yüksek lisans/doktora) yılları, anabilim dalı, danışman unvanı gibi metaverileri bibliyometrik perspektiften incelenmiştir.

2.4.3 İçerik Analizi

Tezlerin Devlet Memurları Kanunu'nun hangi yönlerine odaklandığını ortaya çıkarmak amacıyla nitel içerik analizi uygulanmıştır. Her tez tematik çerçeveye göre sınıflandırılmıştır.

2.4.4 Ağ Analizi

Kullanılan ağ grafiklerinde tez–tema ağ analizi, tema–anahtar kelime ilişkisi, anabilim dalı ağı ve kanun maddesi atıfları ağı gibi ilişkisel örüntüler çözümlenmiştir. Bu teknik, DMK araştırmalarındaki kavramsal merkezleri ve etkileşim yoğunluklarını görmeye olanak sağlamıştır.

2.4.5 Korelasyon Analizi

Tema–anahtar kelime ilişkilerini belirlemek amacıyla matris tabanlı korelasyon analizi yapılmıştır.

2.4.6 Yargı Kararı Yoğunluk Analizi

Her bir tezde kullanılan yargı kararlarının sayısı çıkarılmış; diagonal heatmap ile yoğunluk haritası oluşturulmuştur.

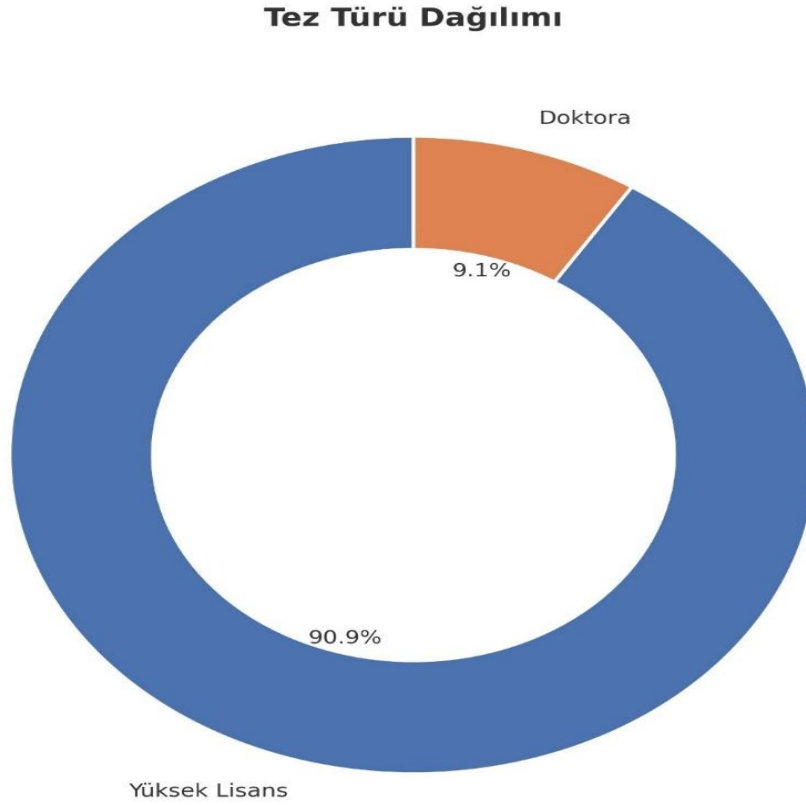
2.4.7 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu sınırlılıkları ise yalnızca erişime açık tezlerin incelenmesi ve erişime kapalı tezlerin dışarıda bırakılması, tezlerde kullanılan yargı kararlarının çeşitliliğinin alan dışı çalışmalarla karşılaştırma yapmayı sınırlaması ve Devlet Memurları Kanunu'nun bazı maddelerinin sadece belirli tezlerde ele alınması bu sınırlılıkları teşkil etmektedir.

3. Bulgular

Grafik 1: Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımı

Grafikte, YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Türlerine Göre Sayısal Dağılımı Verilmiştir.

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Tez türü dağılımını gösteren bu grafik, DMK üzerine hazırlanan lisansüstü araştırmaların yapısal profilini belirgin biçimde ortaya koymaktadır. Grafikte yüksek lisans tezinin neredeyse tüm halkayı dolduracak derecede geniş ve merkezi bir görsel alan işgal etmesi, DMK çalışmalarının akademik yoğunluğunun büyük ölçüde yüksek lisans düzeyinde üretildiğini göstermektedir.

Buna karşılık, grafikteki doktora tezi diliminin son derece küçük olması Devlet Memurları Kanunu'nun kuramsal, karşılaştırmalı veya sistematik incelemelerini konu alan doktora araştırmalarının oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir. Akademik danışmanlık profili ve anabilim dalı dağılımı ile birlikte düşünüldüğünde doktora düzeyindeki eksikliğin DMK çalışmalarının kuramsal temelde genişletilmesi için önemli bir boşluk sunduğu söylenebilir. Bu

eksiklik, kamu personel rejimleri üzerinde daha kapsamlı ve karşılaştırmalı yaklaşımların gelecekteki araştırmalar için kritik bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Grafik 2: Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Yıllara Göre Sayısal Dağılımı Verilmiştir.

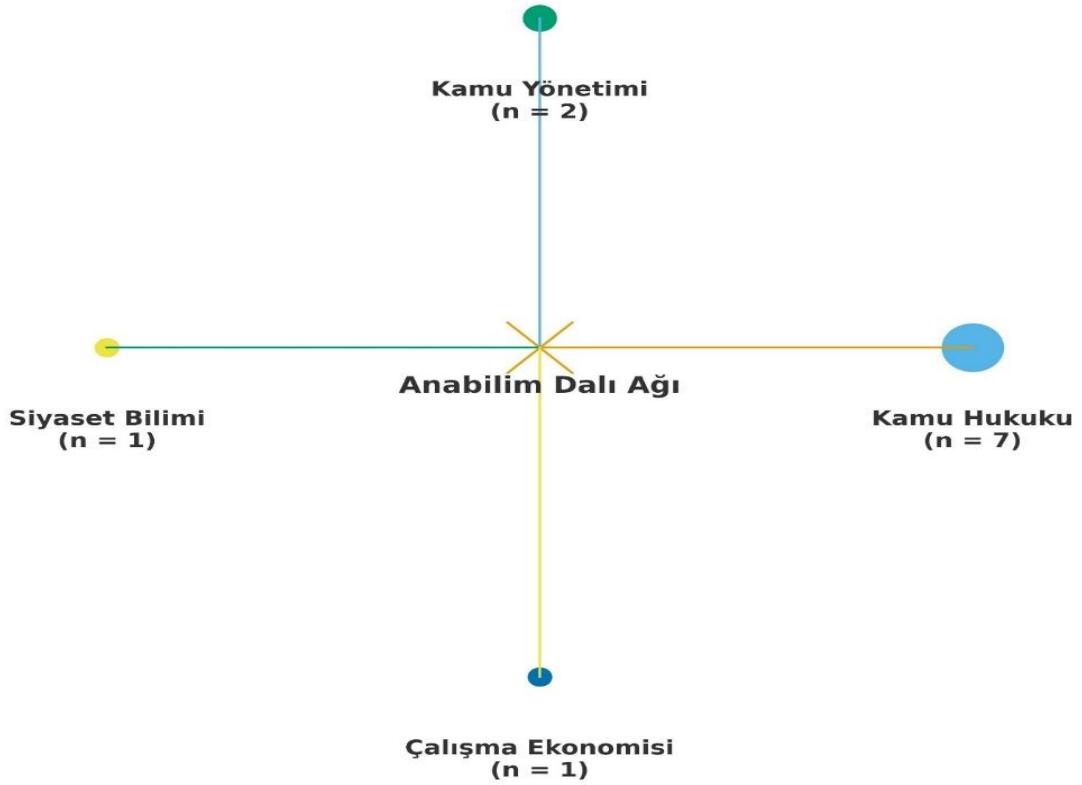

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Çizgi grafik yıllar boyunca tez üretiminin dalgalı fakat belirgin örüntüler gösterdiğini göstermektedir. Grafik, 2009 yılında başlayan üretimin 2010–2018 arasında oldukça düzensiz biçimde sürdüğünü, 2019 ve 2020 yıllarında ise yeniden belirgin bir artış yaşandığını ifade etmektedir. Bu tür dalgalanmalar genellikle kamu personel rejiminde yaşanan siyasal, hukuki ve idari gelişmelerle paralellik arz etmektedir. Özellikle 2016 sonrası dönemde kamu personeli yapısında ortaya çıkan yeniden düzenlemeler, idari yargının yoğun tartışmalara konu olan kararları ve kamu görevlilerine ilişkin disiplin süreçlerinin daha görünür hale gelmesi, DMK üzerine akademik ilginin artmasına neden olmuştur. 2019–2020 döneminde görülen yoğunluk, Devlet Memurları Kanunu’nun özellikle disiplin, memur statüsü ve görev sona erme süreçleri bakımından akademik olarak daha kapsamlı incelendiğine işaret etmektedir. Bu yılların grafikte yükselen çizgilerle temsil edilmesi, DMK literatürünün sosyal ve yönetsel gelişmelerden doğrudan etkilendiğini göstermektedir. 2023 ve 2024 yıllarında görülen tekil üretimler ise DMK’ya yönelik ilginin süreklilik arz ettiğini ancak dönemsel olarak zirve ve düşüşlerin yaşandığını ortaya koymaktadır.

Grafik 3: Lisansüstü Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılım

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı Ağ Analizi İle Verilmiştir.

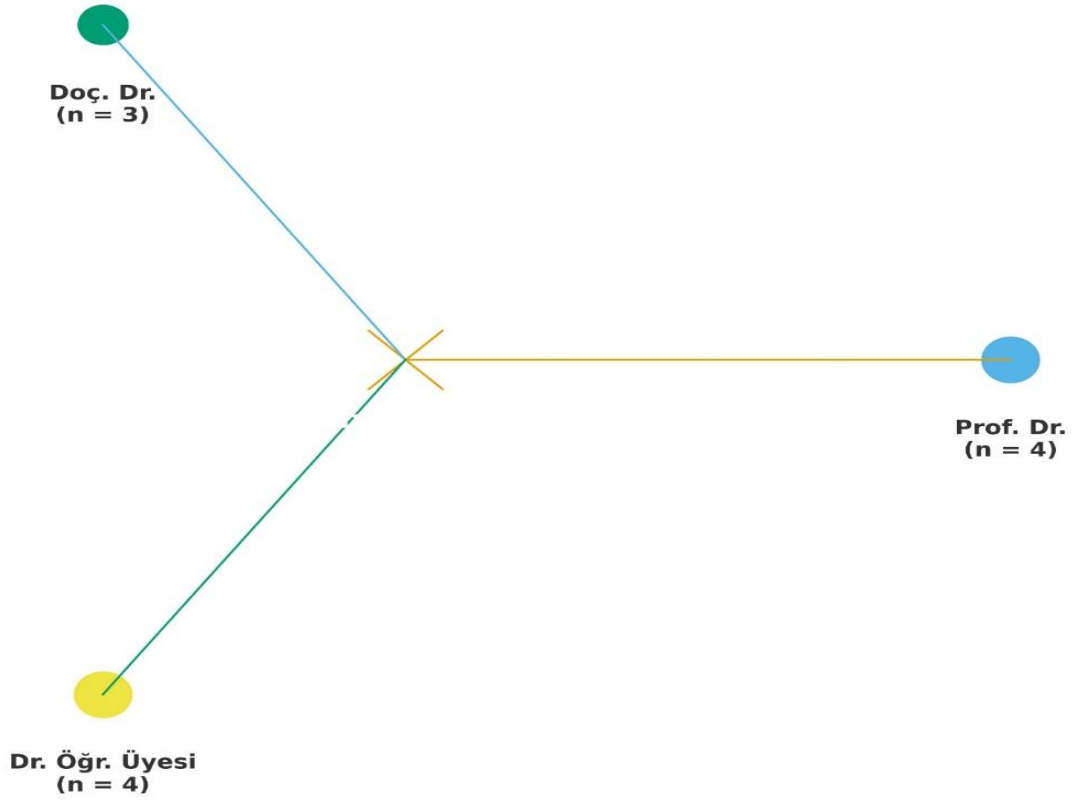
Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı - Ağ Analizi

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Anabilim dallarına ilişkin ağ analizinde düğümlerin büyüklüğü ve konumlanışı, DMK üzerine yazılan lisansüstü tezlerin disiplinler haritasını açık biçimde ortaya koymaktadır. En büyük düğüm olan Kamu Hukuku, diğer tüm alanlara kıyasla bariz biçimde baskın olup ağın merkezinde yer almaktadır. Bu merkezî konumlanış, düğümün hem boyutuyla hem de ağın diğer bölümleriyle kurduğu bağlantıların görsel yoğunluğuyla desteklenmektedir. Kamu Hukuku alanına yönelen tezlerin çoğunlukla disiplin hukuku, memur statüsü, göreve son verme ve yargısal süreçler gibi normatif alanları konu aldığı görülmektedir. Diğer alanlar ise ağın çevresinde daha küçük düğümler ile temsil edilmiştir. Örneğin Kamu Yönetimi alanı daha küçük fakat yine de belirgin bir düğüm ile temsil edilmekte ve Devlet Memurları Kanunu’nu yönetsel boyutunu ele alan çalışmalar bu halkada toplanmaktadır. Siyaset Bilimi ve Çalışma Ekonomisi gibi alanlar ise ağda tekil düğüm ile temsil edilmektedir. Bu görüntü lisansüstü tezlerde kanunun çoğunlukla hukuki perspektiften araştırıldığını, yönetsel ve politik yönlerinin ise görece daha sınırlı incelendiğini göstermektedir.

Grafik 4: Lisansüstü Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Danışman Unvanlarına Göre Dağılımı Ağ Analizi İle Verilmiştir.

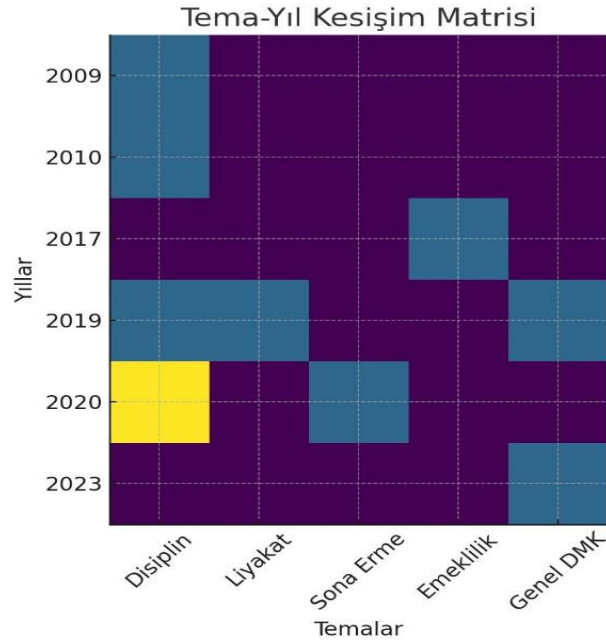
Danışman Unvanlarına Göre Dağılım - Ağ Analizi

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Danışman unvanlarına göre oluşturulan ağ grafiği, DMK temalı tezlerin akademik danışmanlık profiline ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Prof. Dr. ve Dr. Öğr. Üyesi düğümlerinin hemen hemen aynı büyüklükte olması, DMK üzerine yapılan çalışmaların hem üst düzey hem de genç akademik kadrolar tarafından yoğun biçimde desteklendiğini göstermektedir. Bu eşitlik, akademik hiyerarşide beklenen bir dağılımın da ötesine geçerek DMK literatürünün farklı kıdem grupları tarafından sahiplenildiğini ortaya koymaktadır. Doç. Dr. düğümünün görece daha küçük olması ise orta düzey akademik personelin DMK çalışmalarında sınırlı ancak önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu ağ yapısı diğer bir yandan akademik danışmanlıkta çeşitliliğin yüksek olduğunu; tez üretiminin belirli bir unvana ya da akademik otoriteye sıkışmadığını göstermektedir. DMK literatüründeki bu danışman çeşitliliği, kamu hukuku ve kamu yönetimi programlarının kanuna ilişkin konuları lisansüstü eğitimde temel araştırma alanlarından biri olarak gördüğünü göstermektedir.

Grafik 5: Lisansüstü Tezlerin Tema-Yıl Kesişim Matrisi

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Tema-Yıl Kesişim Matrisi Verilmiştir.

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Tema-yıl heatmap’i, DMK tezlerinde işlenen temaların zaman içerisindeki dalgalanmalarını renk yoğunluklarıyla karşılaştırmaya imkân sağlayan önemli bir görselleştirme sunmaktadır. Matriste özellikle disiplin temasının 2019 ve 2020 yıllarında koyu tonlarla yer alması, bu iki yılın disiplin hukuku üzerine yoğunlaşan akademik üretim açısından bir “zirve dönemi” olduğunu göstermektedir. Bu yoğunluk yalnızca tez sayısındaki artışı değil, disiplin hukuku temalı tezlerin metodolojik çeşitliliğinin ve içerik derinliğinin arttığını da ima etmektedir. 2019–2020 döneminin Türkiye’de kamu personeline ilişkin reform girişimleri, soruşturma süreçlerine yönelik artan yargısal denetim ve kamuoyu tartışmalarıyla örtüşmesi, bu tematik yükselişi açıklamaktadır.

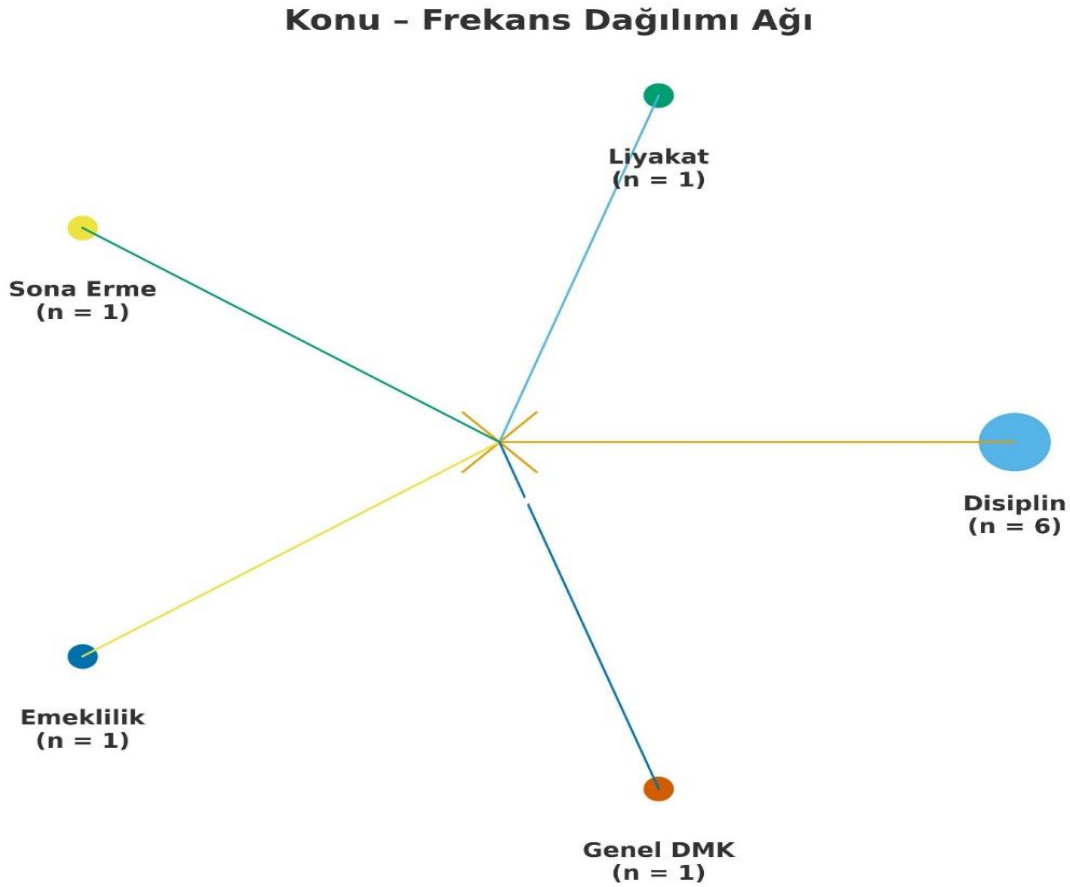
Diğer temalarda — liyakat, emeklilik, son verme ve genel DMK — heatmap’in daha açık tonlarla temsil ettiği düzensiz ve zayıf yoğunluk, bu temaların daha bireysel, spesifik konular üzerine yazılmış tekil tezlerle sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu temalar genellikle belirli bir memur grubuna, belirli bir kurum örneğine veya dar kapsamlı hukuki tartışmalara odaklandığı için uzun yıllara yayılan tematik kümelenmeler oluşturamamaktadır.

Matristeki “boş hücreler”, belirli temaların bazı yıllarda hiç çalışmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum DMK literatürünün geniş tematik çeşitlilik yerine belirli bir odakta yoğunlaşma eğilimine sahip olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca disiplin temasının matriste hem zamansal süreklilik hem de yoğunluk bakımından diğer temalara üstün gelmesi, DMK araştırmalarında “tematik merkezîleşme” olgusunu güçlü biçimde desteklemektedir.

Genel olarak tema–yıl heatmap’i, DMK üzerine yazılan lisansüstü tezlerin zaman içinde dar ama güçlü bir tematik odaklanma sergilediğini; disiplin dışındaki temaların ise geçici biçimde ortaya çıkan, süreklilik göstermeyen araştırma alanları olduğunu göstermektedir.

Grafik 6: Lisansüstü Tezlerin Konu–Frekans Dağılımı Ağı

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Konu-Frekans Dağılımı Ağı Verilmiştir.

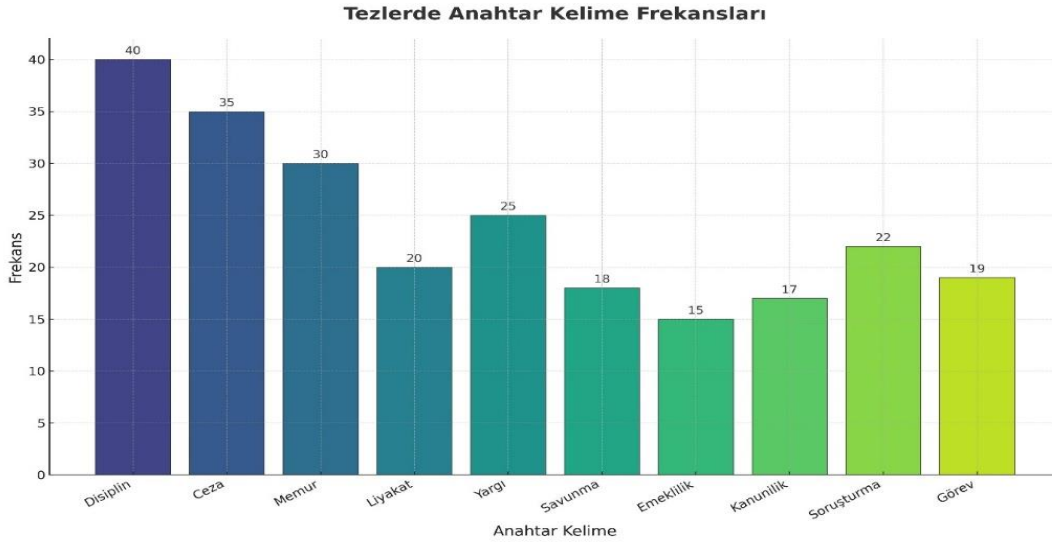
Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Konu–frekans ağı, DMK tezlerinde işlenen temaların göreceli önemini düğüm büyüklükleri ve ağ içindeki konumlanışları üzerinden görselleştiren kritik bir göstergedir. Ağın en büyük ve en merkezi düğümünü oluşturan disiplin (n=6), görsel olarak yalnızca boyutuyla değil, diğer düğümlere kıyasla daha belirgin bir renk tonuyla tematik baskınlığı güçlü biçimde ortaya koymaktadır. Düğümün ağın çekirdeğine yerleşmiş olması disiplin temasının hem içeriksel hem yapısal açıdan DMK literatürünün omurgasını oluşturduğunu göstermektedir. Tezlerin önemli bir kısmının disiplin maddeleri, cezai yaptırımlar, memur davranışı ve soruşturma süreçleri üzerine yoğunlaşması, disiplin düğümünün merkezi konumunu görsel açıdan da doğrulamaktadır.

Ağın çevresinde daha küçük düğümler ile temsil edilen liyakat, emeklilik, son verme ve genel DMK temaları ise literatürdeki daha dar kapsamlı ve vaka temelli çalışmaları temsil etmektedir. Bu düğümlerin hem daha küçük boyutta olması hem de ağın dış halkasında konumlanması, bu temaların literatürde sınırlı ölçüde işlendiğini ve süreklilik göstermeyen araştırma alanlarını temsil ettiğini göstermektedir. Ağdaki düşük bağlantı yoğunluğu, tezlerin temalar arasında güçlü ilişkiler kurmadığını, her tezin çoğunlukla tek bir ana temaya sıkıştığını kanıtlar niteliktedir. Bu durum, DMK literatüründe tematik parçalanma ve merkezileşme olgusunu birlikte gözlemlemeyi mümkün kılmaktadır: disiplin teması merkezde yoğunlaşırken, diğer temalar tekil ve zayıf bağlantılarla çevreye dağılmaktadır.

Grafik 7: Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelime Frekansları

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Anahtar Kelime Frekansları Verilmiştir.

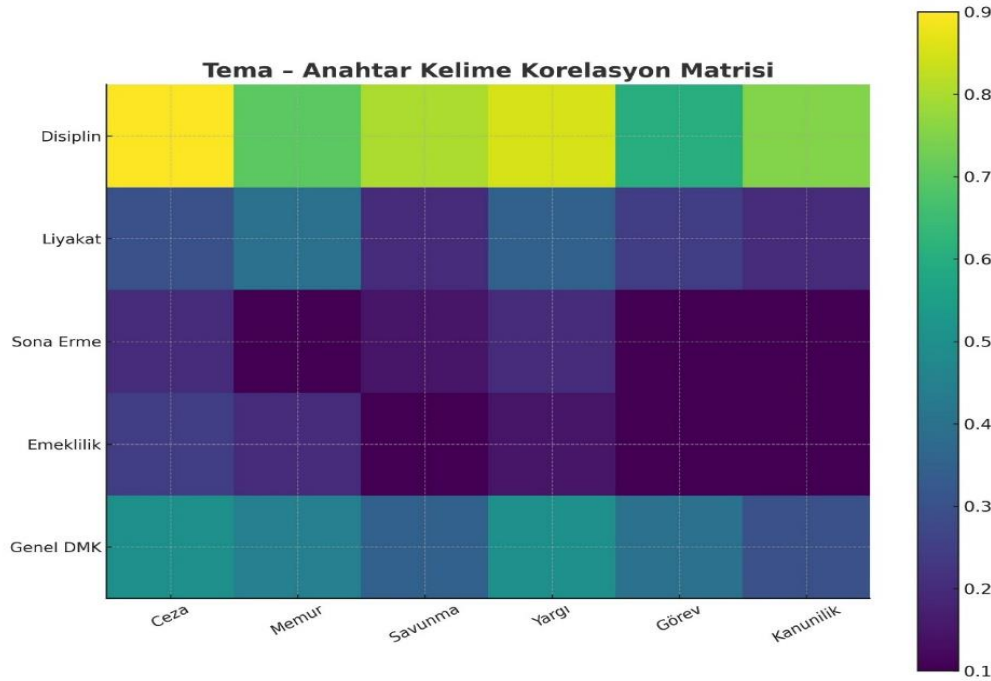
Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Anahtar kelime frekans grafiği, DMK tezlerinde kullanılan kavramsal çerçevenin yoğunluk ve önem derecelerini belirlemeye imkân tanıyan temel gösterge niteliğindedir. Grafikte özellikle disiplin (40) ve ceza (35) kavramlarının en uzun çubuklarla temsil edilmesi, DMK literatürünün ağırlıklı olarak personel rejiminin cezai boyutuna odaklandığını açık biçimde göstermektedir. Bu iki kavramın grafik üzerindeki baskın konumu hem nicel hem görsel açıdan DMK çalışmalarının merkezi tematik eksenini oluşturduğunu doğrulamaktadır. Bu yoğunluk, idarenin personel üzerindeki disiplin yetkisi, cezaların ölçülülüğü, soruşturma süreçlerinin hukuka uygunluğu ve idari yargının bu süreçlere etkisi gibi konuların akademide yoğun biçimde tartışılmasıyla da yakından ilişkilidir.

Grafikte memur (30) ve yargı (25) anahtar kelimelerinin orta düzeyde yüksek frekanslarla yer alması, literatürün disiplin süreçlerinin yalnızca idari düzenlemelerle değil, yargısal denetim mekanizmalarıyla birlikte ele alındığını göstermektedir. Bu kavramların birlikte yükselmesi, DMK'nın uygulamada en tartışmalı yönünün idari işlem–yargısal denetim ilişkisinde ortaya çıktığını göstermektedir. “Soruşturma”, “savunma”, “kanunilik” ve “görev” gibi kavramların daha düşük fakat anlamlı frekans değeri sunması, DMK'nın maddi ve usul hükümlerinin tezlerde ayrıntılı biçimde ele alındığını göstermektedir.

Grafik 8: Lisansüstü Tezlerin Tema–Anahtar Kelime Korelasyon Matrisi

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Tema-Anahtar Kelime Korelasyon Matrisi Verilmiştir.

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Tema–anahtar kelime korelasyon matrisi, DMK tezlerinde hangi temaların hangi kavramlarla birlikte kullanıldığını renk yoğunlukları ve hücre kümelenmeleri aracılığıyla göstermesi bakımından araştırmanın en analitik bulgularından birini oluşturmaktadır. Matriste özellikle disiplin temasının, “ceza”, “memur”, “soruşturma”, “savunma”, “yargı” ve “kanunilik” gibi kavramlarla yüksek eşleşme gösterdiği koyu tonlu hücrelerle açık biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu durum, disiplin temalı tezlerin hem maddi disiplin hükümlerine hem de usuli güvencelere ilişkin oldukça geniş bir kavramsal repertuvar kullandığını göstermektedir.

Başka bir ifadeyle disiplin temasının yalnızca frekans açısından değil, kavramsal çeşitlilik ve terminolojik zenginlik açısından da merkezî bir konuma sahip olduğu anlaşılmaktadır.

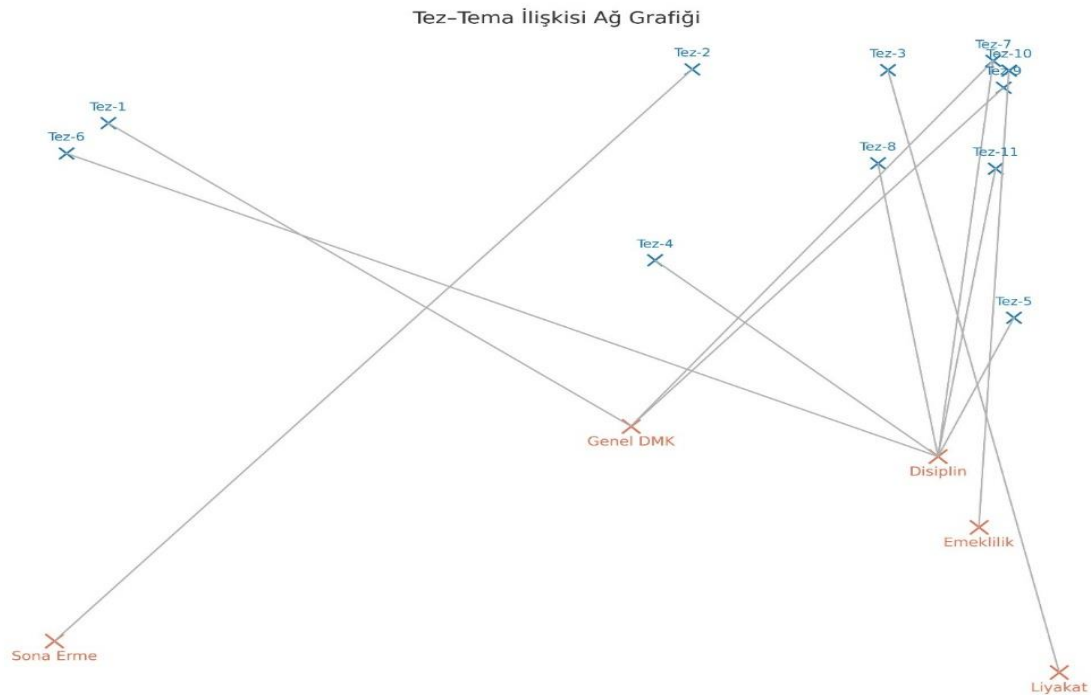
Korelasyon matrisi, disiplin temalı tezlerde kavramlar arasındaki yakınlığın belirgin kümeler oluşturduğunu, bu kümelerin grafik üzerinde koyu renkli bloklar olarak görünür hâle geldiğini göstermektedir. Özellikle “ceza–disiplin”, “soruşturma–disiplin” ve “savunma–disiplin” hücre eşleşmeleri, disiplin sürecinin DMK’nın içsel yapısı içinde hem hukuki hem uygulamalı yönleriyle derinlemesine işlendiğini göstermektedir.

Matriste emeklilik, son verme ve liyakat temalarının ise daha açık tonlarla temsil edilmesi, bu temaların kavramsal çeşitlilik bakımından sınırlı bir alan sunduğunu göstermektedir. Bu temalarda kavram-tema ilişkilerinin zayıf olması, ilgili tezlerin daha dar kapsamlı ve belirli hukuki maddelere odaklanan çalışmalar olduğunu göstermektedir. Örneğin emeklilik teması genellikle DMK’nın belirli bir maddesi veya tamamlayıcı mevzuat çerçevesinde analiz edilmektedir; bu nedenle kavramsal çeşitlilik oluşması zorlaşmaktadır.

Genel olarak korelasyon matrisi, DMK temalı lisansüstü tezlerinin tematik çerçevesinin yalnızca frekans dağılımıyla değil, temalar arası kavramsal ilişkilerle de açıklanabileceğini göstermekte; disiplin temasını DMK literatürünün hem yapısal hem kavramsal merkezine yerleştirmektedir.

Grafik 9: Lisansüstü Tezlerin Tez–Tema İlişkisi Ağ Grafiği

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Tez-Tema İlişkisi Ağ Grafiği Verilmiştir.

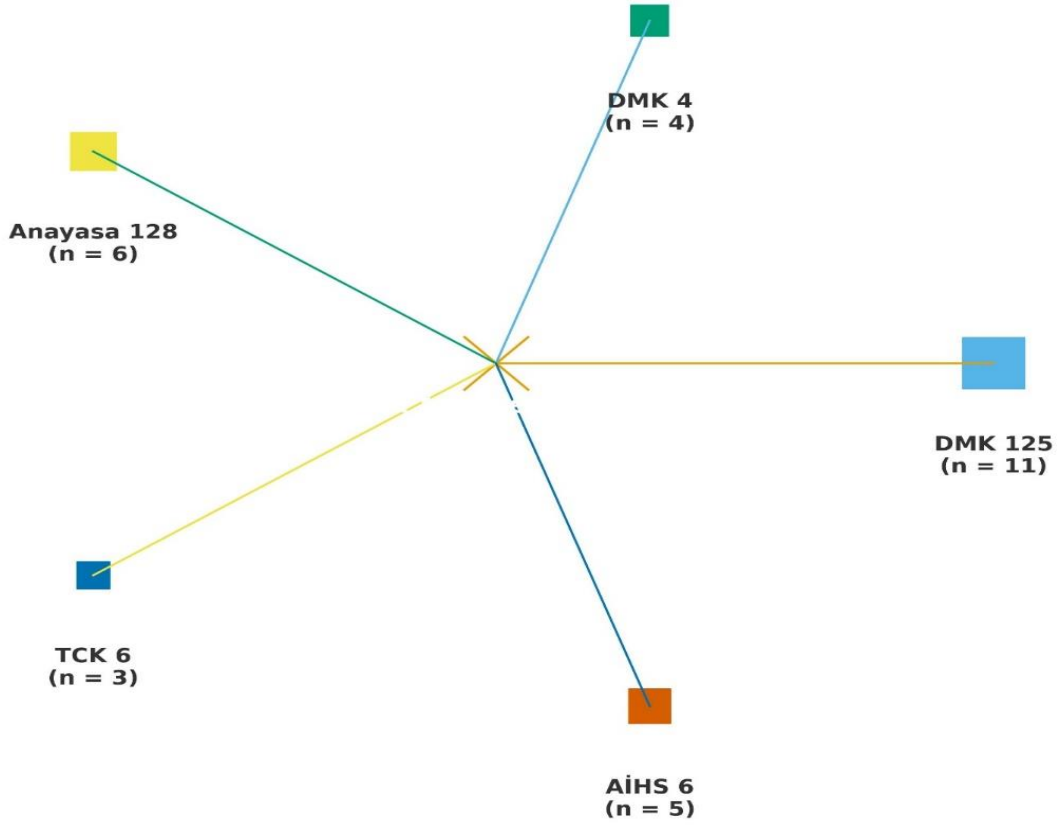
Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Tez–tema ağ yapısı, DMK literatüründeki tematik yönelimlerin tezler arasındaki dağılımını ve yoğunlaşma noktalarını ortaya koyan en önemli görsel araçlardan biridir. Ağda disiplin temasına bağlanan tez düğümlerinin yoğunluğu, görsel olarak hem sayısal baskınlığı hem de bu temanın literatürdeki merkezi konumunu güçlü biçimde yansıtmaktadır. Disiplin düğümü hem diğer temalara kıyasla daha büyük hem de ağın çekirdeğinde yer alarak merkezden çevreye yayılan bir tematik akışı temsil etmektedir. Bu merkezileşme, disiplin temalı tezlerin kavramsal ve hukuki anlamda daha geniş bir bağlama sahip olmasının doğal bir sonucudur.

Ağın çevresinde yer alan liyakat, son verme, emeklilik ve genel DMK düğümleri ise daha küçük ve daha az bağlantı içeren düğümlerle temsil edilmiştir. Bu durum, bu temaların sadece belirli yıl veya belirli kurum bağlamında yazılmış tekil tezlerde yer aldığını göstermektedir. Ağ içindeki bağlantı yoğunluğunun düşük olması tezlerin genellikle tek bir ana tema etrafında yapılandırıldığını, temalar arasında çoklu geçiş veya karma tematik yapıların sınırlı olduğunu göstermektedir.

Grafik 10: Lisansüstü Tezlerin Atıf Yapılan Kanun Maddeleri Ağı

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Atıf Yapılan Kanun Maddeleri Ağı Verilmiştir.

Atıf Yapılan Kanun Maddeleri Ağı

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Kanun maddeleri atıf ağı, DMK tezlerinde hangi normatif referansların merkeze alındığını ve bu referansların literatürdeki tematik ağırlığı nasıl şekillendirdiğini gösteren önemli bir yapısal analiz sunmaktadır. Ağda en büyük ve en merkezi düğümün DMK 125 (n=11) olması, disiplin cezalarının sadece literatürde değil, tezlerde de tüm temaların ortak kesişim noktası olduğunu açıkça göstermektedir. DMK 125'in ağı tam merkezine yerleşmesi ve diğer düğümler ile çoklu bağlantılar kurması, bu maddenin hem yargı içtihadında hem de doktrinde sahip olduğu belirleyici rolün güçlü bir görselleştirmesidir.

Ağın ikinci halkasında yer alan Anayasa madde 128 (n=6) ve AIHS madde 6 (n=5), DMK tezlerinin salt ulusal mevzuata dayalı bir inceleme yapmadığını; kamu görevlilerinin statü güvencesi ile adil yargılanma hakkı gibi anayasal ve uluslararası normların da çalışmalara güçlü biçimde entegre edildiğini göstermektedir. Anayasa 128 düğümünün orta büyüklükteki yapısı, kamu hizmetinin sürekliliği, güvenliği ve kamu görevlilerinin statü temelli hakları üzerine yapılan tartışmaların DMK tezlerinde tekrar eden temalar olduğunu göstermektedir. AIHS 6 düğümü ise disiplin süreçlerinin doğrudan yargısal güvenceler ve adil yargılanma ilkesiyle

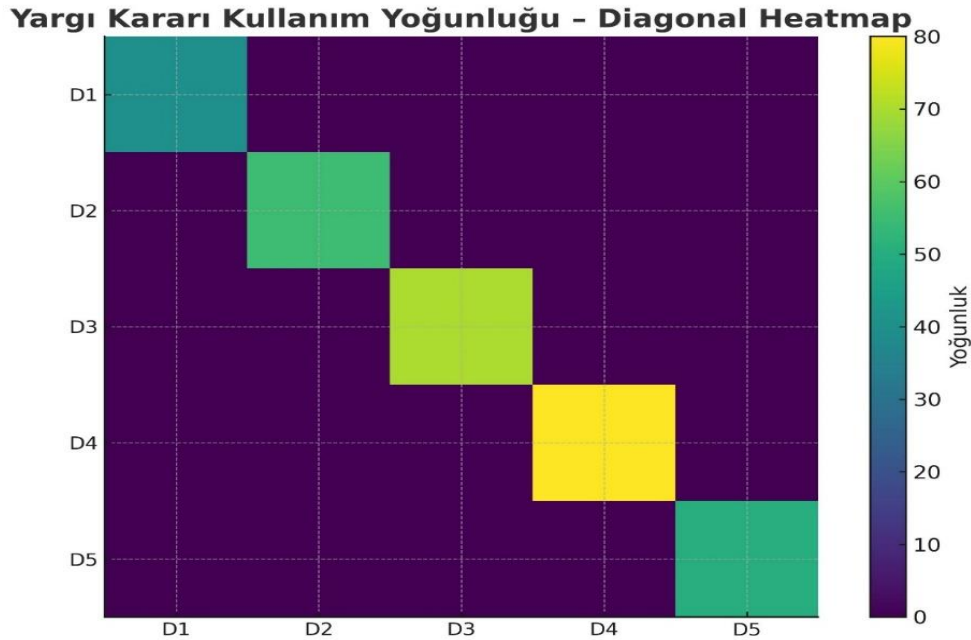
ilişkilendirildiğini, Devlet Memurları Kanunu'nun insan hakları hukuku bağlamına da oturtulduğunu göstermektedir.

Ağın dış çerperinde yer alan daha küçük düğümler — DMK madde 4, TCK madde 6 gibi maddeler — spesifik ve daha teknik tartışmaların yapıldığı tezlere işaret etmektedir. Bu düğümlerin sınırlı büyüklüğü, DMK çalışmalarının temel ağırlığının genel ilkeler veya disiplin hükümleri üzerinde yoğunlaştığını; diğer maddelere yönelik ilginin ise daha seyrek olduğunu göstermektedir. Düğüm büyüklüklerinin bu şekilde ayrışması, DMK tezlerinin normatif referans kullanımında belirgin bir merkezileşme eğilimi bulunduğunu ve tezlerin çoğunun disiplin cezası, görev güvencesi ve yargısal denetim ekseninde yoğunlaştığını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Genel olarak kanun maddeleri ağı, DMK tezlerinin normatif temelini oluşturan maddelerin hiyerarşik bir dağılım gösterdiğini; disiplin maddelerinin merkezî, anayasal ve uluslararası hükümlerin ise destekleyici çerçeve niteliği taşıdığını güçlü bir şekilde kanıtlamaktadır.

Grafik 11: Lisansüstü Tezlerin Yargı Kararı Kullanım Yoğunluğu

Grafikte YÖK Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında Yer Alan 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Konulu Tezlerin Yargı Kararı Kullanım Yoğunluğu Verilmiştir.

Kaynak: (YÖK Ulusal Tez Merkezi; Yazar tarafından derlenen veriler kullanılarak yapay zekâ destekli görselleştirme araçlarıyla oluşturulmuştur).

Kanun maddeleri atıf ağı, DMK tezlerinde hangi normatif referansların merkeze alındığını ve bu referansların literatürdeki tematik ağırlığı nasıl şekillendirdiğini gösteren

önemli bir yapısal analiz sunmaktadır. Ağda en büyük ve en merkezi düğümün DMK 125 (n=11) olması, disiplin cezalarının tezlerde tüm temaların ortak kesişim noktası olduğunu açıkça göstermektedir. DMK 125'in ağın tam merkezine yerleşmesi ve diğer düğümler ile çoklu bağlantılar kurması, bu maddenin hem yargı içtihadında hem de doktrinde sahip olduğu belirleyici rolün güçlü bir görselleştirmesidir. Bu düğümün boyutu, DMK literatüründe disiplin hukuku eksenli tartışmaların baskınlığını nicel ve görsel olarak doğrulamaktadır.

Ağın ikinci halkasında yer alan Anayasa madde 128 (n=6) ve AİHS madde 6 (n=5), DMK tezlerinin sadece ulusal mevzuata dayalı bir inceleme yapmadığını; kamu görevlilerinin statü güvencesi ile adil yargılanma hakkı gibi anayasal ve uluslararası normların da çalışmalara güçlü biçimde entegre edildiğini göstermektedir. Anayasa 128 düğümünün orta büyüklükteki yapısı, kamu hizmetinin sürekliliği, güvenliği ve kamu görevlilerinin statü temelli hakları üzerine yapılan tartışmaların DMK tezlerinde tekrar eden temalar olduğunu göstermektedir. AİHS 6 düğümü ise disiplin süreçlerinin doğrudan yargısal güvenceler ve adil yargılanma ilkesiyle ilişkilendirildiğini, DMK'nın insan hakları hukuku bağlamına da oturtulduğunu göstermektedir. Bu iki normun düğüm büyüklüğü ve konumlanması, literatürde disiplin süreçlerinin giderek daha fazla hak temelli bir çerçevede ele alındığına ilişkin bulgularla uyum göstermektedir.

Ağın dış çeperinde yer alan daha küçük düğümler — DMK madde 4, TCK madde 6 gibi maddeler — spesifik ve daha teknik tartışmaların yapıldığı tezlere işaret etmektedir. Bu düğümlerin sınırlı büyüklüğü, DMK temalı lisansüstü tezlerin temel ağırlığının genel ilkeler veya disiplin hükümleri üzerinde yoğunlaştığını; diğer maddelere yönelik ilginin ise daha seyrek olduğunu göstermektedir. Düğüm büyüklüklerinin bu şekilde ayrışması, DMK tezlerinin normatif referans kullanımında belirgin bir merkezileşme eğilimi bulunduğunu ve tezlerin çoğunun disiplin cezası, görev güvencesi ve yargısal denetim ekseninde yoğunlaştığını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Genel olarak kanun maddeleri ağı, DMK tezlerinin normatif temelini oluşturan maddelerin hiyerarşik bir dağılım gösterdiğini; disiplin maddelerinin merkezî, anayasal ve uluslararası hükümlerin ise destekleyici çerçeve niteliği taşıdığını güçlü bir şekilde kanıtlamaktadır.

Sonuç

Bu araştırmada 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) üzerine hazırlanan ve erişime açık olan on bir lisansüstü tez bibliyometrik, tematik ve ilişkisel analiz yöntemleriyle incelenerek Türkiye'deki DMK literatürünün güncel yönelimleri incelenmiştir. Tez türü, yıl,

tema, anahtar kelime, anabilim dalı, danışman unvanı, kanun maddesi atıfları ve yargı kararı yoğunluğu gibi çok boyutlu verilerin birlikte değerlendirilmesi, DMK çalışmalarının yapısal ve kavramsal bileşenlerini bütüncül bir şekilde analiz etmeye imkân tanımıştır.

Elde edilen bulgular DMK çalışmalarının özellikle disiplin hukuku alanında yoğunlaştığını göstermektedir. Tema–anahtar kelime korelasyonları ve tez–tema ağ yapıları, disiplin temasının diğer tüm temalara göre çok daha merkezi konumda olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum hem kamu hukuku literatüründeki eğilimlerle uyum göstermekte hem de disiplin hükümlerinin idarenin personel üzerindeki yetki alanını belirleyen temel normatif unsurlar olmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşılık liyakat, emeklilik, görev sona erme gibi diğer temaların daha sınırlı şekilde ele alınması, kanunun bütünsel işleyişine ilişkin bazı alanlarda akademik boşluk bulunduğunu göstermektedir.

Yıllara göre tez dağılımı DMK temalı çalışmaların belirli dönemlerde yoğunlaştığını göstermektedir. Özellikle 2019–2020 dönemindeki artış, kamu personel rejiminde yaşanan kurumsal ve hukuki değişimlerin akademik çalışmalara doğrudan yansıdığını ortaya koymaktadır. Bu durum, DMK çalışmalarının toplumsal ve yönetsel gündeme duyarlı olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Hukuki referans analizleri, DMK 125. madde başta olmak üzere, disiplin süreçlerine ilişkin maddelerin tezlerde yoğun biçimde tartışıldığını göstermektedir. Anayasa 128 ve AİHS 6 gibi temel normlara yapılan atıflar ise DMK çalışmalarının giderek daha fazla insan hakları hukuku ve anayasal güvenceler bağlamında ele alındığını işaret etmektedir. Yargı kararı yoğunluğu açısından bariz farklılıklar bulunması, metodolojik çeşitliliğin ve araştırma yaklaşımındaki heterojenliğin doğal bir yansımasıdır.

Genel olarak bu araştırma DMK üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin: tematik çeşitliliğini, yıllara göre gelişim seyrini, hukuki referans tercihlerinin yapısını, kavramsal ilişkilerini, akademik üretim dinamiklerini görünür kılmıştır. Bu yönüyle araştırma, DMK literatürünün mevcut durumunu sistematik biçimde ortaya koyarak alana hem metodolojik hem de içerik açısından anlamlı bir katkı sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda gelecekte DMK çalışmalarında disiplin hukuku dışındaki temaların da daha derinlikli şekilde ele alınması, karşılaştırmalı yaklaşımların benimsenmesi, yönetsel kapasite ve insan kaynakları yönetimi gibi alanlarla ilişkilerin güçlendirilmesi önerilmektedir. Ayrıca doktora düzeyinde yapılacak daha kapsamlı çalışmaların literatürdeki kuramsal derinliği artıracığı değerlendirilmektedir. Bu araştırma DMK alanındaki akademik üretimin haritasını çıkararak

araştırmacılar için yol gösterici bir zemin oluşturmanın yanı sıra kamu hukuku ve kamu yönetimi yazınına ilişkin gelecekteki eğilimlerin anlaşılmasını da kolaylaştırmaktadır.

Araştırmanın etik yönü

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bu araştırmanın etik kurul izni gerektirmeyen araştırmalardan olduğunu beyan ederim.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederim.

Yazar katkı oranı

Çalışmanın tüm aşamaları tarafımdan yapılmış olup, başka hiçbir yazarın herhangi bir katkısı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296.
- Güler, B. A. (2015). Kamu Personel Sistemi. Ankara: İmge Kitabevi.
- Nasi, G. (2011). Public Personnel Policies: Impact on Government. *International Journal of Public Sector Management*, 138(76988).
- Passas, I. (2024). Bibliometric Analysis: The Main Steps. *Encyclopedia*, 4(2), 1014–1025. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia4020065>
- Peters, B. G. (2003). Administrative traditions and the Anglo-American democracies. *Public Administration*, 81(2), 221–244. <https://doi.org/10.1111/1467-9299.00345>
- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public Management Reform: A Comparative Analysis* (4th ed.). Oxford University Press.
- Rainey, H. G. (2014). *Understanding and Managing Public Organizations*. Jossey-Bass.
- Rosenbloom, D., Kravchuk, R., & Clerkin, R. (2015).

Public Administration: Understanding Management, Politics and Law in the Public Sector.
McGraw-Hill.

Sumiar, H. R. (2024). The challenges of implementing merit-based personnel policies: Civil service reform in Latin America. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 26(3), 251–269. <https://doi.org/10.1080/13876988.2011.538541>

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1965). 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu. Kabul Tarihi: 14.07.1965, RG: 23.07.1965 / 12056.